

ANTİK MİSİR'DA CİMNASTİK, DANS, TOP OYUNLARI GÖRSELLERİNİN YORUMLANMASI INTERPRETATION OF GYMNASTICS, DANCE, TOP GAMES AND VISUALS IN ANCIENT EGYPT

Özlem DEMİRTAŞ*
Gülten İMAMOĞLU**

Öz

Bu çalışmanın amacı eski Mısır'daki cimnastik, akrobatik performanslar, dans ve top oyunları görsellerini ve onların etkilerini yorumlamaktır. Bu çalışmada literatür taraması yapılmıştır.

Antik çağ Mısır'da jimnastik; yer cimnastiği, denge ve atlama hareketlerini içermektedir. Aynı zamanda hem eşli hem de eşsiz olarak yapıldığı ve akrobatik hareketlere de yer verildiği görülmüştür. Dinsel şenlikler dışında da çok değişik amaçlı dans etkinlikleri düzenlenmiştir. Kadın ve çocukların bu ve benzeri sportif etkinliklere katıldığı belirlenmiştir. Sed-festivali, Opet Festivali ve diğer festivallerin hepsine dans performansları eşlik etmiştir. Ayrıca Antik Mısır'da bowling, bocce, hokey ve hentbol sporunun ilk şekilleri yapıldığı görülmektedir.

Bu çalışmanın sonucu olarak; Antik Mısır'a ait mezar odalarında bulunan renkleri solmamış resimler ve diğer buluntular, Mısır'da vücut kültürünü meydana getiren faaliyetler arasında bugünkü anlamı ile cimnastik hareketlerinin, dansın ve oyunların mevcut olduğunu göstermektedir. Eski Mısır cimnastiğinde günümüzdeki eşli ve eşsiz olarak yapılan hemen hemen bütün hareketler yer verilmiştir. Halat çekme Mısır'ın kırsal kesimlerinde hala uygulanmaktadır. Akrobatik egzersizlere de yer verilmiştir. Dans etmek insanların bir üst etnik sınıfa geçmesi için önemli bir etken olarak görülmüştür. Eğitilen profesyonel dansçıların hepsi kralın değişik eyaletlerde vermiş olduğu bütün festivallere götürülüp gösterilere katılmaları sağlanmıştır. Kökeni Mısır'a ait olmayan yoga da yapılmıştır. Top oyunları olarak ise bugünkü bocca, bowling, hentbol ve hokey sporlarının benzerleri yapılmıştır. Antik Mısır'da sağlık için spor anlayışı bulunmaktadır. Özellikle çocukların da sporlara katılımı sağlanmıştır. Ayrıca cimnastik ve akrobatik hareketlerin günümüz şekline çok yakın olarak yapılmakta olduğu görülmüştür. Dans dinsel amaçlar dışında da kullanılmıştır. Görsellere göre hentbol, bowling ve hokey sporlarının kökenleri yine eski Mısır medeniyetine dayandığı söylenebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antik Mısır, Cimnastik, Dans, Top Oyunları.

Abstract

The aim of this study is to interpret visuals and their effects on gymnastics, acrobatic performances, dance and ball games in ancient Egypt. A literature review was conducted in the study.

Gymnastics in ancient Egypt; floor gymnastics, balance and jump movements include. At the same time, it was seen that both the partner and the without partner were done and acrobatic movements were also included. Apart from religious festivals, many different dance events were organized. It was determined that women and children participated in these and similar sporting activities. The Sed-festival, Opet Festival and all other festivals were accompanied by dance performances. The first forms of bowling, bocce, hockey and handball sports were made in ancient Egypt.

Conclusion: Gymnastics and acrobatic movements in ancient Egypt were found to be very close to the present day. It is seen that dance is used outside of religious aims. According to the images; the origins of handball, bowling and hockey sports can be based on ancient Egyptian civilization.

Keywords: Ancient Egypt, Gymnastics, Dance, Ball Games.

GİRİŞ

Eski Mısır dilinde "spor" kelimesine eşdeğer bir kelime bilinmemektedir. Açıkça bu modern kelime tarafından en iyi ifade edilen bir kültürel unsur bulunmaktadır. Spor binlerce yıl boyunca insanlığın gelişimi ile birlikte gelişmiştir. Mısır'da spor gelenekleri kültürel bütünlüğün bir parçası olmaktadır. Antik Mısır kültürünün diğer tüm yönleri gibi eski Mısır'daki spor din ile yakından bağlantılı idi (Hamed,2015). Hiyerogliflerden, duvar resimlerine, spor malzemelerine kadar Mısırlı sporun kanıtı çoğunlukla kralların ve soyluların mezarlarından veya tapınak anıtlarından gelmektedir. Dolayısıyla elit üzerine yoğunlaşır ve resmi doktrini yansıtmaktadır (Kyele,2014). Antik çağ Mısırlıların, Yukarı Mısır'daki Akhmem'de düzenli olarak uluslararası oyunlar yapılmasına yönelik bir teori bulunmaktadır. Mısır'da sporun doğup büyüdüğü ve buradan Yunanistan'a, Roma'ya ve dünyanın geri kalanına yayıldığı söylenmektedir (<https://www.perankhgroup.com>). Mezar odalarında bulunan renkleri solmamış resimler aşağı yukarı 1500 yıllık bir zaman kesimini canlandırmaktadır. Bu resimler ve diğer buluntular Mısır'da vücut kültürünü teşkil eden faaliyetler arasında bugünkü anlamı ile cimnastik hareketlerinin ve dansın varlığını ortaya çıkarmaktadır (İmamoğlu ve ark.,2018; Kornexl, 201/2011).

* Dr. Öğr. Üyesi, Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi.

** Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Anasanat Dalı.

Eski Mısırlılar spor yapmak, bedenlerini güçlendirmek, zevk ve eğlence için spor yapmakla meşgul olmuşlardır. Giza'daki büyük Sfenks'in çevresinde bulunan Amenophis II steli, sporun daha yüksek toplum katmanlarında uygulandığı ve Eski Mısır'da çok popüler ve yaygın olduğunun kanıtıdır (El-Gammal,2008). Antik Mısırlıların fiziksel zindeliğe ulaştığı yüksek standart, heykel ve resimdeki erkek ve kadın şekillerinin standart tasvirlerinde de ortaya çıkmaktadır. Erkekler güçlü ve kaslı bir yapıda, bayanlar ince ve kadınlık güzelliğini andıran bir görüntüdedir. Mezar ve tapınak duvarlarında sayısız temsil vardır, ancak hiçbiri sporla ilgili en eski belgeden daha çarpıcı değildir (<https://www.perankhgroun>). Mısır uygarlığı binlerce yıl sürmüş ve Mısır'ın iklimi, zenginlikleri ve cenaze gelenekleri geriye çok fazla delil bırakmıştır. Antik Mısırlıların fiziksel zindeliğe ulaştığı yüksek standart, heykel ve resimdeki erkek ve kadın formların standart tasvirlerinde ortaya çıkmaktadır. Amenophis II; okçuluk, koşma, kürek çekme ve atlara olan sevgisi ile gurur duyuyorken, aynı şey, çekim, avcılık ve diğer büyük spor dallarındaki yeteneklerinden gurur duyan Tuthmosis IV için de geçerli olmuştur (Kyle,2014). Çocuklar ve yetişkinler genellikle oyunlarda yer almışlardır. Özellikle erkeklerin katıldıkları sportif etkinlikler kadınların katıldığı oyunlardan daha zor ve karmaşık idi. Eski Mısırlıların mezarlarında yelkenli tekneler, savaş ve spor silahları ve oyun malzemeleri eğlenceleri bulunmuştur. Antik çağ Mısır, Yunan hatlarındaki sportif festivallerden yoksun idi ama özellikle soylular ve askerler, çeşitli spor ve oyunlara sahipti. Bunlar savaş sporları, koşma, avcılık, kadın dansçıların veya akrobatların gösterişli performansları, top ve tahta oyunları olarak sayılmaktadır. Decker (1992) antik Mısırlıların, Sed festivalindeki firavunun ritüel çalışmaları, av gezileri, Yeni Krallıkta kendi spor ve gösteri biçimlerini izlediklerini veya onlara katıldıklarını gösteren kanıtları detaylandırmıştır (Milattan önce yaklaşık 1566-1087). Mezar odalarında bulunan renkleri solmamış resimler aşağı yukarı 1500 yıllık bir zaman kesimini canlandırmaktadır (<http://lm013.blogcu.com/spor>). Çocuklar güreşmiş, savaş römorkörü oynamış ve savaşçıları taklit etmek için silah taktikleri kullanmışlardır. Mısır'da el ele tutuşan ve dans eden kızlar tasvir edilmektedir. İkisi de top oyunları oynamıştır. Kullandıkları toplar papirüs, tahta veya deriden yapılmıştır. Tekerlekli atlar ve bebek çingirakları gibi başka oyuncaklar da bulunmuştur. Yetişkinler birçok kapalı oyun oynamıştır. Bu oyunlardan en iyi bilinen bir masa oyunu (Senet) olmuştur. Eski Mısırlılar başka oyunlar da oynamışlardır. Bazı mezarlarda yirmi karelik bir tahta kullanan bir oyun bulunmuştur. Ayrıca bu oyunun başka bir türü ile zar da bulunmuştur (Hambled, 2015; El-Gammal, 2008).

Eski Mısır sporları, tüm dünyada bu dönemden tanınabilmektedir. Bu sporlar oyun alanlarında, sahalar ve arenalarda oynanmaktadır. Genel olarak, Eski Mısır'daki sporlara katılmak, bugünden pek farklı olmamıştır (<https://www.ancient-egypt-online>).

AMAÇ

Antik Mısır'da sporun çok geniş bir yelpazede yapıldığı bilinmektedir. Antik Çağ Mısır'da vücut kültürüne verdikleri önemin cimnastik ve dans figürlerine yansımaları ile en üst düzeyde olduğu düşünülmektedir. Özellikle jimnastikteki figüratif ve akrobatik hareketler ve dans resimleri bu düşüncüyü daha da kuvvetlendirmektedir. Yine devrinin en üst kültürüne sahip olan Antik Çağ Mısır'da, top oyunlarından hangilerinin olduğu da merak edilmiştir. Bu çalışmada; Antik Mısır'da cimnastik, akrobatik gösteriler, dans, top oyunları görsellerinin yorumlanması ve etkilerinin yansımaları araştırılmaya çalışılacaktır.

GELİŞME

Antik Mısırlıların nasıl formda kalabileceğini bildiği piramit ve tapınak duvarlarında tasvir edilen manzaralardan belli olmaktadır; Spor günlük yaşamın ve kültürün bir parçası olmuştur. Arkeologlar ve bilim adamları binlerce yıl önce uygulanan eski Mısır sporları hakkında ilginç bilgiler ortaya çıkarmışlardır. Eski Mısırlılar zenginlerin sağladığı ekipman ile, önemli kişileri ve diğer kişileri eğlendirmek için yeterli bir seyirciye sahipti (<https://www.ancient-egypt-online.com>). Antik mısırdaki yüksek bir kültür seviyesi olduğundan birçok spor etkinliklerinde bulunmuşlardır.

1-Antik Mısır'da Cimnastik Sportu ve Etkinlikleri:

Mezar odalarında bulunan renkleri solmamış resimler ve diğer buluntular Mısır'da vücut kültürünü teşkil eden faaliyetler arasında bugünkü anlamı ile cimnastik hareketlerinin, oyunların ve dansın varlığını ortaya çıkarmıştır. Milattan önce 2600 yıllarına ait Mısırdaki duvar resimlerinde akrobatik cimnastik hareketleri yapan ve top oynayan kadın tasvirleri eski dünyada kadın-spor ilişkisine işaret etmektedir (Memiş ve Yıldırım, 2016). Mısırdaki çocukların da o devirlerde değişik amaçlı sporlara katıldıkları görülmektedir. Yani Antik Mısırdaki her yaş kategorisinde insanların spor yapması gelişmiş olan medeniyetlerinin bir ürünü idi. Milattan önce 2650 - 2400 yılları arasında Ptahhotep'in mezarında ve Sakara adı verilen yerdeki Mereruka mezarındaki resimler arasında bacak, kas ve bağların esnetilme hareketleri görülmektedir. Eski Mısır jimnastiğinde gövdenin eşli ve eşsiz olarak yapılan bütün hareketlerine yer verildiği, yüzükoyun yay, köprü, ters köprü, el ve baş üstü dikey duruşa kakma ve köprüye düşmeye

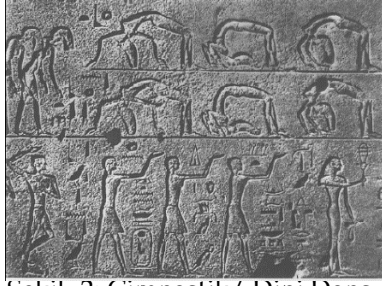
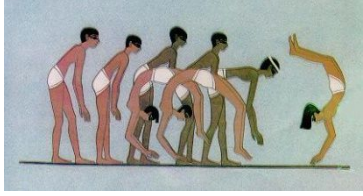
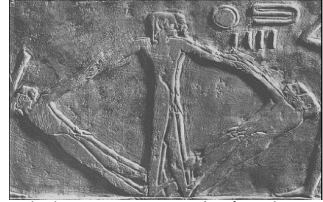

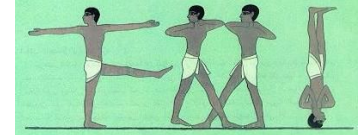
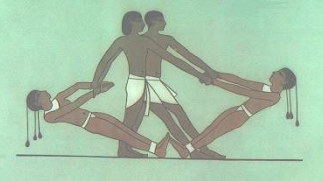

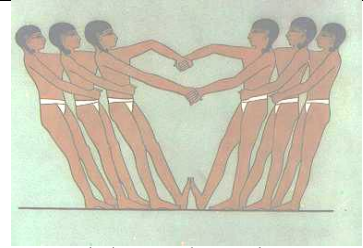
varıncaya kadar hareketleri bütün safhaları ile canlandıran resimleri bugünkü teknikten ayırt etmeğe imkân bulunmamaktadır. Eşli dayanma, itme alıştırmaları, yürüyen eşler üzerinde sırtta denge, dayanmalı ters perende ve Hint jimnastiğinde görülen baş üzerinde dik durma türünden hareketleri canlandıran resimler tasvir edilmektedir (<http://lm013.blogcu.com/spor>). Şekil-3'deki resim frakonik jimnastiği temsil etmektedir. Oyuncular başlarına zemine temas etmeden ardı ardına tonozlar ve havada birden fazla tam dönüş yapmaktadır. Egzersizin sonunda oyuncular, günümüz Olimpiyatlarında uygulanan taban egzersizinin temel kurallarından biri olan, tam olarak dik durmaktadırlar. Bu spor Mısır kırsalında hala uygulanmaktadır (<https://www.quora.com>). Antik mısırdaki günümüz cimnastiğine teknik anlamda benzer hareketler yapılmış olması ve antrenman bilimine katkı sağlayacak çalışmalar yüksek bir sportif kültürün etkisi olarak değerlendirilebilir.

2- Antik Mısırdaki Halat Çekme:

Halat çekmenin Vikingler tarafından yapıldığı sanılmaktadır. Halat yerine, oyuncular hayvan derilerini kullanmışlardır (Kyle,2014). Şekil-9'da "Marorika Türbesi" 'ndeki eski Mısır levhalarından biri, her iki takımın ilk sıradaki oyuncularıyla birlikte iki zıt sıra halinde duran takımları gösterirken, her takımın diğer üyeleri karşı takımı geri çekmek için birbirleriyle sıkı sıkıya sarılırken, diğer takımların birbirlerine sıkı sıkıya sarıldığını göstermektedir. Ön taraftaki ilk yarışmacının, karşısındaki kişiyle desteklenen bir ayağı görülmektedir. Bu spor Mısır kırsalında hala uygulanmaktadır (<https://www.quora.com>). Halat çekme günümüzde Türkiye'de de geleneksel sporlar olarak yapılmaktadır. İnsanların bir halata sarılarak birbirinden kopmama ve rakipleri kendine çekmenin onlarda birliktelik duygusunu artırma ve mutluluk ortaya çıkarabileceği düşünülmektedir.

Cimnastik İle İlgili Belgeler:

1. Menu Mezarı, 5. Hanedanı, Milattan Önce 2300, Saqqara
2. Mereruke, 6. Hanedanlığı, Milattan Önce 2250, Saqqara
3. Paket mezar, 11. Hanedanı, Milattan Önce 2000, Benihasan
4. Khiti Mezarı, 11. Hanedanı, Milattan Önce 2000, Benihasan
5. Hatshepsut Tapınağı, 18. Hanedanlığı, Milattan Önce 1480, Karnak Tapınağı
6. Kahire Müzesi, 20. Hanedanı, Milattan Önce 1000.

 <p>Şekil -1: Akrobatik Überslakta Dansöz</p>	 <p>Şekil- 2: Cimnastik/ Dini Dans</p>	 <p>Şekil-3:Cimnastik (Yer Egzersizleri)</p>
 <p>Şekil-4: Cimnastik /Çekme Alıştırmaları</p>	 <p>Şekil-5: Cimnastik/Joga</p>	 <p>Şekil-6:Cimnastik (Denge ve Atlama)</p>
 <p>Şekil-7:Çember</p>	 <p>Şekil -8: Denge Alıştırmaları</p>	 <p>Şekil-9: Halat Çekme</p>

3- Antik Mısırda Dağcılık ve Tırmanma:

Antik mısır uygarlığında dağcılık ve çubuklara tırmanma figürlerine rastlanmaktadır (Şekil 10-11). Çubuklara tırmanma güreş, judo ve halter gibi sporların sporcularında çekme kuvvetini, özellikle kolların çekiş kuvvetini artırması doğaldır. Dağcılık ve tırmanma faaliyetleri yükseklerle tırmanmanı insanoğlunda her dönemde var olan bir duygu olduğunu gösterebilir.

ŞEKİL-10: Çubuklara Tırmanma

ŞEKİL-11: Çubuklara Tırmanma

4- Antik Mısırda Dans ve Benzeri Etkinlikler:

Dans alanında son derece gelişmiş bir sanat seviyesini gösteren belgeler vardır. Mısır rahiplerinin güneşi temsili olan tapınağın etrafında güneş sisteminin hareketlerini sembolize eden çok estetik figürlerle dolu bir dansı müzik eşliğinde yaptıkları anlatılmaktadır (<http://lm013.blogcu.com/spor>). Dans etmek insanların bir üst etnik sınıfa geçmesi için önemli bir etken olarak bile görülmüştür. Krallar ve aydınlar için düzenlenen törensel danslara katılım göstermek, çok saygı duyulan ve kabul edilen bir davranış olmaktadır. Eğitilen profesyonel dansçıların hepsi kralın değişik eyaletlerde vermiş olduğu bütün festivallere götürülür ve gösterilere katılırlardı (Sevda, 2013; Tekin ve Tekin, 2014). Eski Mısır döneminde müzik çok popüler olup, birçok erkek ve kadın müzik seçerek uygun bir kariyer olarak dans etmişlerdir. Mısır'da boş zamanların, şarkı söyleyip dans etmekle dolu olarak geçirildiği belirtilmektedir. Dans sadece eğlence amaçlı olmayıp, diğer durumlarda da gerçekleştirilmektedir. Çiftçiler Tanrı'ya iyi bir hasat için teşekkür etmek için dans etmişlerdir. Bir kadının dans etmeyi seçmesi eski Mısır toplumunda saygın bir kariyer olmaktadır. Antik Mısır'da dans etmek hayatın kabul edilebilir hatta dini ritüellerin önemli bir parçası olarak görülmektedir. Mısır'daki çoğu festival ve kutlamalar dans etmeden tamamlanamamaktadır. Sed-Festivali, Opet Festivali, Kutsal Barların Prodüksiyonları ve diğer festivaller gibi tüm festivallerin hepsine dans performansları eşlik etmektedir. Mısır'daki kadın dansçılar, Cowrie kabuklarından ya da boncuklarından hazırlanmış, günümüze kadar gelen elbiseler ve kemer kemerleri takmaktadırlar. Antik Mısır'daki dansçıların hareketleri çoğu akademisyen tarafından zarif hatta akrobatik olarak tanımlanmaktadır. Eski Mısır dansı hakkında bilinen şeylerin çoğu tapınak, mezar ve piramitlerin duvarlarındaki duvar resimleri, resimler ve gravürlerden bilinmektedir. Ancak çizimler, dansın genellikle tanrıları onurlandırmak için ve bazı özel zamanlarda yapıldığını, ancak belirli hareketlerin tam anlamının duvarlardaki resimlerden gerçekten deşifre edilemeyeceğini göstermektedir (<https://www.ask>). Bilim adamları Mısır'ın dans formlarını çeşitli kategorilere ayırmışlardır. Büyük fiziksel bir güçle eğitim ve esneklik gerektiren daha yorucu ve zor hareketler içeren cimnastik dansı yanında normal seyir dansı bulunmaktadır. Bu dansa basit hareketler olup, hem dansçılar hem de seyirciler tarafından beğeni görülmektedir. Eşli danslar; iki erkek ya da birlikte dans eden iki kadın tarafından yapılan bir dans türüdür. Lirik dans ise; genellikle bir erkek ve bir kadın tarafından birlikte gerçekleştirilir ve bir hikâyeyi canlandırır. İmitatif dans; hayvanların bazı hareketlerini tasvir eden ve sadece Mısır metinlerinde bir sanat olarak ortaya çıkmaktadır. Grup dansı; dört ya da sekiz kişinin birlikte dans ettiği, ancak farklı adımlar uygularken ritimlerle eşleştiği dans türü iken, savaş dansı; Libya ve Sudan'dan gelen paralı askerlerin istirahat ederken rekreasyon olarak gerçekleştirilmekteydi. Dramatik dans; kadınların, özellikle mağlup olmuş bir düşman gibi bir resme ya da başka bir şeye benzedikleri bir dansı. Grotesk dans; özellikle cüceler tarafından yapılmaktaydı. Cenaze dansı, ritüel dansı, kederin ifadeleri için dans ve ölenin arkada kalanlarını eğlendirmek için dans eden üç kategoriye ayrılmaktadır. Dini dans, tapınak ritüelleri sırasında ve ilahiler olduğunda genellikle eğitilmiş dansçılar ve

işaretçiler tarafından gerçekleştirilmiştir (<https://www.ask-aladdin.com/ancient-egypt>). Antik mısırda çok çeşitli dansların var olması o dönemde değişik halklardan insanların o bölgede yaşadığı veya o bölgeden geçtikleri düşüncesini destekleyebilir.

Şekil-12: Dans Eden Erkekler

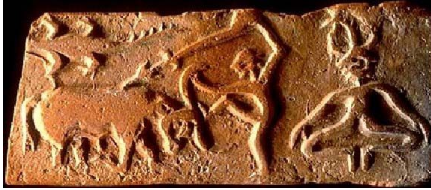
Şekil-13: Dans Eden Erkekler

Şekil-14: Antik Mısırda
Çeşitli Dans Kategorileri

4.1- Antik Mısırda Yoga:

Trans meditasyon, evrenin akışına katılmak amacıyla bilinç durumunu değiştirme sanatıdır. Meditasyon, yoga, ilahi bir varlıktan daha yüksek bir devlet dilemek için eski Mısır'da da yapılmaktadır (<http://www.turkeyspsa.ws>). Fakat yoga Mısır'ın yerli etkinliği sayılmamaktadır. İndus Vadisi'nde yapılan kazılarda, Pre-vedic döneme ait (milattan önce 6500 - 4500) üzerinde yoga figürleri olan kil tabletler bulunmuştur. İndus Vadisi Uygarlığı ya da Harappa Uygarlığı, Güney Asya'daki en eski kent uygarlığıdır. İsa'dan önce 3.300 yılları dolaylarında en yüksek şeklini aldığı kabul edilmektedir. Arkeolojik bulguların büyük bir bölümü, ince işlemeli mühürlerdir. Bulgular, Mezopotamya ve Mısır uygarlıklarıyla ticari ilişkilerde bulunulduğunu göstermektedir (<http://www.yogavesaglik.com>). Yoga Mısırın yerli etkinliği olmamakla birlikte o devirde mısır halkınca yapılması Mısır ülkesinin tüccarların geçiş noktasında olması veya ticaret için o bölgeye Çin ve Hint ülkesinden insanların gelmesinin bir sonucu olabilir.

Şekil-15: Yoga Pozlarının En Eski Görüntüleri
Arasında Yer Alan Kil Figürlerden Örnekler

Şekil-16: Yoga Pozlarının En Eski Görüntüleri
Arasında Yer Alan Kil Figürler Örneği

Şekil-17: Hayvanların Efendisi Adı Verilen Bu
Kabartma Yaklaşık Olarak M.Ö. 2000 Yıllarına
Tarihlendirilmektedir.

Şekil-18: Mohenjo Daro'da Bulunan Bir Mühür
M.Ö. 4500-2500 Yılları Arasına
Tarihlendirilmektedir.

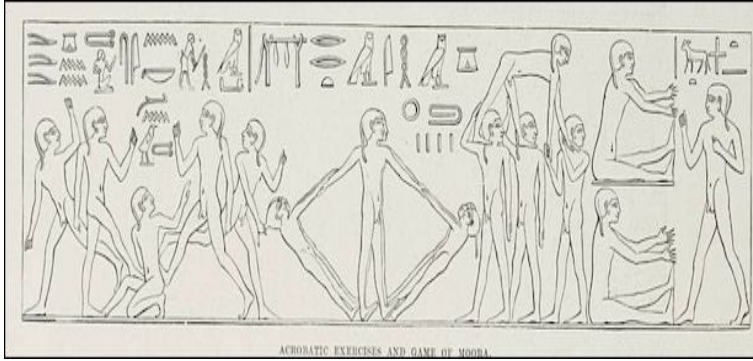
Yoga İle İlgili Antik Mısır'daki Belgeler:

1. Petah Hotep Mezarı, 5. Hanedanı, Milattan Önce 2000, Saqqara
2. Khiti mezarı, 11. Hanedanı, Milattan Önce 2000, Benihasan

4.2- Akrobatik Egzersizler:

Akrobasi çok uzun zaman önce ortaya çıkmıştır. Hayatta kalan gemiler, anıtlar, freskler üzerindeki imgelere göre, Eski Mısır'da MÖ 2300 civarında bilindiğini göstermektedir. Antik Yunanistan'da arkeolojik kazılarda kanıtlandığı gibi akrobatik egzersizler de yapılmıştır. Ayrıca bu sporun izleri Girit, Knossos, Agia

Triad'da bulunmaktadır (<http://tr.brieffacts.org>). Akrobatik egzersizler o dönemde Mısır ülkesinde insanların dinlendirilmesi ve eğlenmesi için etkinlikler yapıldığını düşündürmektedir.

Şekil-19: Akrobatik Egzersizler

ŞEKİL: 20: FİALAT ÇEKİME VE AKROBASI

5- Antik Mısırda Top Oyunları:

Birçok resim ve tablo göz önüne alındığında, eski Mısır'daki sporların da bir dizi top oyunu olduğu ve bugün oynanan hentbolun popüler bir versiyonu olduğu söylenmektedir. Oyunlar palmye ağaçlarından yapılmış toplar ve sopalarla oynanmaktadır. Top oyunları hem çocuklar hem de yetişkinler tarafından beğenilmiştir. Eski Mısır'daki çoğu sporun sadece keyif almak için bir etkinlik olduğuna inanılırken, bazıları da profesyonel seyirci spor etkinliklerine dönüşmüş gibi görünmektedir. Bu sporlar genellikle kraliyet aileleri tarafından eğlenmek için yapılmaktadır (<https://www.ask-aladdin.com>).

5.1-Bowling:

Kahire'nin 56 mil güneyinde İtalyan arkeologlar tarafından ortaya atılan delillere göre, bir şerit boyunca taş topları atmak eski Mısır'da popüler bir oyun sayılmaktadır. Bir bowling ve bilardo karışımı olan oyun, Fayoum bölgesindeki Narmoutheos'ta modern bir bowling salonunun prototipi gibi görünen geniş bir odada oynanmıştır. Pisa Üniversitesinde bir Mısır bilimcisi olan Edda Bresciani, Discovery News'e verdiği demeçte, "Önce çok iyi inşa edilmiş bir kireçtaşı zeminli bir oda keşfettik. Sonra bir şerit ve iki taş topunu fark ettik." Diye belirtmektedir (<https://www.perankhgroup>). Önceleri Antik Mısır'da günahlardan arınmak için kullanılırken ilerleyen zamanlarda bir spor haline dönüşmüştür.

5.2-Bocce:

Açık hava Bowlingi olarak bilinen Bocce Sporunun tarihi Neolitik Çağ'a kadar gitmektedir. Bu döneme ait kazılar sırasında Çatalhöyük'te bulunan yuvarlak taş topların tarihinin Milattan önce 9000'lere kadar uzanmaktadır. Tarihçede bu bilgiye yer veren Dünya Boule Sporları Konfederasyonu, yuvarlak toplarla oyun oynandığına dair kesin bulguları ise Milattan önce 5000'li yıllarda Mısır'a dayandırmaktadır (<https://www.hitspor.com/bocce>).

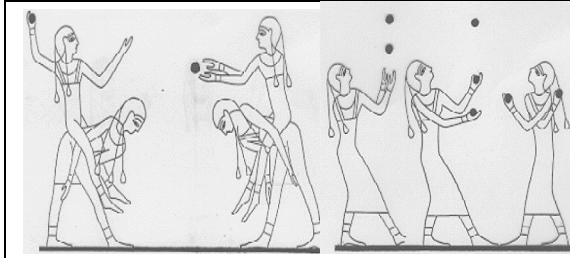
5.3- Hokey:

Eski Mısırlıların çim hokeyi bir versiyonu bulunmaktadır. Hokey sopası, hurma ağacı dallarından, topun iç çekirdeği papirüs, kaplaması ise deriden yapılmıştır. Ekipman üreticileri topu farklı renklerde boyamışlardır (<https://www.ancient-egypt-online>). Antik çağ Mısırlılarının küçük ve büyük çemberlerle hareketler yaptıkları da görülmüştür. Küçük çemberler ve ucu kıvrık sopalarla bugünkü hokeye benzer oyun da oynanmıştır. Mısırlıların spora verdikleri önemi toplumsal yaşamın tüm alanlarında görmek mümkündür (Sevda, 2013). Mezarlarda bulunan resimlerin bazılarında top oyunlarına da rastlanmaktadır. 7.5 cm çapında deriden veya sık dokunmuş ketenden yapılmış zikzak dikişlerle dikilmiş içleri kepek, yosun kurusu gibi maddelerle doldurulmuş toplar Kahire, Berlin ve Londra Müzelerinde saklanmaktadır. Mısırlıların küçük, büyük çemberlerle hareketler yaptıkları da görülmüştür. Küçük çemberler ve ucu kıvrık sopalarla bugünkü hokeye benzer oyun da oynanmıştır (<http://lm013.blogcu.com>).

Antik mısırda top oyunlarının oynanması yine yerli halkın başka halklarla kültürel, ekonomik veya sosyal değişik ilişkiler içinde olduğunu gösterebilir.

Top Oyunları İle İlgili Belgeler:

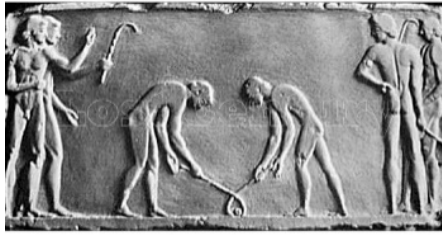
1. Khiti mezarı, 11. Hanedanı, Milattan Önce 2000, Benihasan
2. Baket Türbesi, 11. Hanedanı, Milattan Önce 2000, Benihasan

Şekil-21: Top Oyunları/Hentbol

Şekil -22:Hedefe Atma

Şekil 23: Hokey

Şekil-24:Antik Bowling

6-Antik Mısırda Spor Müsabakaları Organizasyonları:

Spor, sadece hevesle uygulanmamış evrensel ölçekte yarışmalar ve şampiyonalar da organize edilmiştir. Uluslararası yarışmalar yapıp hakemlerin tarafsızlığına büyük önem verilmiştir. Uluslararası yarışmalar için, farklı ülkelerden gelen hakemler oyunları idare etmek için kullanılmıştır (Kyle,2018).

7- Antik Mısır'da Sağlık İçin Spor Uygulamaları:

Medine Babu'daki mezar tapınağının duvarlarındaki 20. Hanedan'ın Ramses III duvar resmi bu konuda bize bilgi verebilmektedir. Sporun sağlık standartlarının yükseltilmesindeki paha biçilmez rolünün ve dolayısıyla ulusal üretkenliğin tamamen bilincinde olan Eski Mısırlılar, erkek, kadın, genç ve çocuklarının hepsi bir bütün olarak, bu kültüre sahip bir gayretle sportif faaliyetlerde bulunmuşlardır.

Kendi Sağlığını Koruma İle İlgili Belgeler:

1. Cades Savaşı, 19. Hanedanlığı, Milattan Önce 1300, Abydos Tapınağı
Ağırlık kaldırma/Halter

Paket tomb, 11th Dynasty, Milattan Önce 2000, Beni hassan

8- Antik Mısırda Çocuk ve Spor:

Genel olarak Saqqara mezarları ve özellikle de Ptah hotel ve Meriroke kısımları, çocuk sporları için mevcut olan yerleri göstermektedir. Atletizm, güreş ve diğer bazı oyunların birçok resmini içermektedir (<https://www.perankhgroup>).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Antik Mısır'a ait mezar odalarında bulunan renkleri solmamış resimler ve diğer buluntular, Mısır'da vücut kültürünü meydana getiren faaliyetler arasında bugünkü anlamı ile cimnastik hareketlerinin, dansın ve oyunların mevcut olduğunu göstermektedir. Antik mısırda halkın yüksek bir kültür seviyesi olduğu düşünülmektedir. Eski Mısır cimnastiğinde günümüzdeki eşli ve eşsiz olarak yapılan hemen hemen bütün hareketler yer verilmiştir. Halat çekme Mısır'ın kırsal kesimlerinde hala uygulanmaktadır. Akrobatik egzersizlere de yer verilmiştir. Dans etmek insanların bir üst etnik sınıfa geçmesi için önemli bir etken olarak görülmüştür. Eğitilen profesyonel dansçıların hepsi kralın değişik eyaletlerde vermiş olduğu bütün festivallere götürülüp gösterilere katılmaları sağlanmıştır. Kökeni Mısır'a ait olmayan yoga da yapılmıştır. Top oyunları olarak ise bugünkü bocca, bowling, hentbol ve hokey sporlarının benzerleri yapılmıştır. Antik Mısır'da sağlık için spor anlayışı bulunmaktadır. Çocukların sporlara katılımı sağlanmıştır. Ayrıca Cimnastik ve akrobatik hareketlerin günümüz şekline çok yakın olarak yapılmakta olduğu görülmüştür. Dans dinsel amaçlar dışında da kullanılmıştır. Görsellere göre hentbol, bowling ve hokey sporlarının kökenleri yine eski Mısır medeniyetine dayanmaktadır. Krallar sportif etkinlikler ile halkına güçlü olduklarını göstermişlerdir. Antik mısırda yapılan dans, akrobatik hareketler, yoga ve top oyunları o dönemde Antik mısırın değişik toplumların belki amaçları değişik olabilir ama uğrak yeri olduğunu gösterebilir. Antik Mısırda yapılan jimnastik, akrobatik egzersizler, dağcılık ve tırmanma faaliyetleri, halat çekme, yoga, dans ve top oyunlarının antik dönemlerdeki farklı ülkelerdeki şekilleri ile benzerlik ve farklılıkları araştırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Decker, W. (1992). *Sports and Games of Ancient Egypt*. Trans. A. Guttmann, New Haven.
- Hamed A. E. A. (2015). Sport, Leisure: Artistic Perspectives in Ancient Egyptian Temples (Part I). *Recordes, Rio de Janeiro*, V. 8, n.1, p.1-17
- İmamoğlu, G.; Gönülateş, S.; İmamoğlu, O. (2018). Sanatsal Tasvirlerde Bazı Sporların Kökenleri. *Uluslararası Herkes için Spor ve Welnes Kongresi Özet Kitabı*, Antalya
- Kornexl, E. (210/2011). Geschichte des Sports. *Geschichte des Sports und anderer Bewegungskulturen*, sport1.uibk.ac.at/lehre/.../Geschichte%20WS10-11.pdf
- Kyle, D. G. (2014). *Sport and Spectacle in the Ancient World*. The Atrium, Southern Gate, Chichester, West Sussex: John Wiley & Sons Ltd.
- El-Gammal, M. (2008). The ancient Egyptian Sports during the Pharaoh dynasties & its relation to the ancient Greek Sports. *16th International Seminar on Olympic Studies for Postgraduate Students, Ancient Olympia –Greece*, <https://www.researchgate.net/publication/296060963>
- Memiş, U. A.; Yıldırım, İ. (2011). Batı Kültürlerinde Kadınların Spora Katılımlarının Tarihsel Gelişimi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, XVI(3), 17-26
- Tekin, A.; Tekin, G. (2014). Antik Yunan Dönemi: Spor ve Antik Olimpiyat Oyunları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Yıl 7, Sayı XVIII, ss. 121-140.
- Sevda, K. (2013). *Spor Müzelerinin İşlevleri ve Bir Spor Müzesi Taslağının Yönetmelik Açısından Oluşturulması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Yönetimi Programı.

İnternet Kaynakları

- <https://www.ancient-egypt-online.com/ancient-egypt-sports.html>
- <http://www.turkeyspa.ws/felsefe/item/166-meditasyon-eski-bir-arinma-teknigi.html>
- <http://www.yogavesaglik.com/yoganin-tarihi/>
- http://tr.briefacts.org/doklad-na-temu-akrobatika_default.htm
- <http://lm013.blogcu.com/spor-tarihi-tarih-oncesi-caglarda-hareket-ihyaci-ve-nedenler/2561663>
- <https://www.quora.com/What-do-we-know-about-popular-sport-games-in-ancient-Egypt>
- <https://www.ask-aladdin.com/ancient-egypt/sports-ancient-egypt/>
- <https://www.perankhgroup.com/sports%20games.htm>
- <http://lm013.blogcu.com/spor-tarihi-tarih-oncesi-caglarda-hareket-ihyaci-ve-nedenler/2561663>
- <https://www.hitspor.com/bocce-sporu-nedir-nasil-oyanir-turkiyede-bocce-var-mi-Blog-1151>